

Naam _____ Datum _____ Klas _____

Begrijpend lezen

- 1** Ik bekijk de afbeelding en vetgedrukte tekst. Ik voorspel.

Welke soort tekst is dit?

Ik denk dat de tekst zal gaan over:

- 2** Markeer het sleutelwoord in de vetgedrukte tekst.

De Vlaamse overheid spendeerde in 2013 bijna 5 miljoen euro aan het opruimen van zwerfvuil langsheen onze wegen.

In totaal werd er in 2013 langs de Vlaamse gewestwegen zo'n 3.572 ton zwerfvuil ingezameld. Dat is ongeveer evenveel als het jaar voordien (3.570 ton). 'Zwerfvuil blijft dus een groot probleem', zegt Nevens. 'Er moet dringend iets aan gedaan worden!'

- 3** 'Spendeerde' is een moeilijk woord. Ik kan afleiden uit de zin wat het betekent. Ik vervang het door een ander woord:

- 4** Net zoals een brief heeft een lezersbrief ook een duidelijke structuur. Schrijf de volgende woorden op de juiste plaats in de vakken naast de tekst: inleiding, slot, afscheidsgroet, aanspreking, midden.

Beste redactie

We lazen het artikel over zwerfvuil in uw krant en vonden dit ongelooflijk. Er zijn geen woorden voor hoeveel het opruimen van zwerfvuil kost!

Daarom besloten we hieraan iets te doen met de school. We vinden het belangrijk dat kinderen van jongs af aan leren dat ze hun papiertjes of brikjes in de juiste vuilnisbak moeten doen en niet op de grond gooien. Met de jongste leerlingen trokken we ook de straat op om zwerfvuil op te rapen. Gewapend met handschoenen en vuilniszak, maakten we de straten en bermen in onze gemeente weer schoon. We haalden drie volle vuilniszakken op!

Het belangrijkste is dat de kinderen enthousiast waren en hopelijk later zelf ook minder afval op straat gooien.

Vele groeten van de leerlingen van de gemeenteschool in Lo.

- 5** Kruis aan. Deze tekst bevat vooral:

- ☐ meningen
☐ feiten

- 6** Markeer een mening.

Begrijpend lezen

- 1** Ik bekijk de afbeelding en vetgedrukte tekst. Ik voorspel.

Welke soort tekst is dit?

artikel

Ik denk dat de tekst zal gaan over:

zwerfvuil

- 2** Markeer het sleutelwoord in de vetgedrukte tekst.

De Vlaamse overheid spendeerde in 2013 bijna 5 miljoen euro aan het opruimen van zwerfvuil langsheen onze wegen.

In totaal werd er in 2013 langs de Vlaamse gewestwegen zo'n 3.572 ton zwerfvuil ingezameld. Dat is ongeveer evenveel als het jaar voordien (3.570 ton). 'Zwerfvuil blijft dus een groot probleem', zegt Nevens. 'Er moet dringend iets aan gedaan worden!'

- 3** 'Spendeerde' is een moeilijk woord. Ik kan afleiden uit de zin wat het betekent. Ik vervang het door een ander woord:

betaalde

- 4** Net zoals een brief heeft een lezersbrief ook een duidelijke structuur. Schrijf de volgende woorden op de juiste plaats in de vakken naast de tekst: inleiding, slot, afscheidsgroet, aanspreking, midden.

Beste redactie

We lazen het artikel over zwerfvuil in uw krant en vonden dit ongelooflijk. **Er zijn geen woorden voor hoeveel het opruimen van zwerfvuil kost!**

Daarom besloten we hieraan iets te doen met de school. We vinden het belangrijk dat kinderen van jongs af aan leren dat ze hun papiertjes of brikjes in de juiste vuilnisbak moeten doen en niet op de grond gooien. Met de jongste leerlingen trokken we ook de straat op om zwerfvuil op te rapen. Gewapend met handschoenen en vuilniszak, maakten we de straten en bermen in onze gemeente weer schoon. We haalden drie volle vuilniszakken op!

Het belangrijkste is dat de kinderen enthousiast waren en hopelijk later zelf ook minder afval op straat gooien.

Vele groeten van de leerlingen van de gemeenteschool in Lo.

- 5** Kruis aan. Deze tekst bevat vooral:

- ☒ meningen
☐ feiten

- 6** Markeer een mening.

aanspreking

inleiding

midden

slot

afscheidsgroet

Naam _____ Datum _____ Klas _____

7 Wat is de bedoeling van deze affiche?

8 In de slogan vervangen ze woorden door afbeeldingen om de aandacht te trekken.

Kruis aan. 'Je bent een kwal' is hier

- ☐ letterlijk bedoeld.
☐ figuurlijk bedoeld.

9 Wat betekent het, denk je?

10 Waarom kozen ze voor deze uitdrukking?

11 Omkring de zender van de tekst.

12 Welke soort tekst is dit?

13 Wat is de bedoeling van de tekst?

14 Nalatigheid is een moeilijk woord. Ik leid uit de tekst af wat het betekent of zoek het op in het woordenboek.
Het betekent:

Zwerfvuil

Zwerfafval of zwerfvuil is al het afval dat rondslingert op plekken die daar niet voor bestemd zijn, bijvoorbeeld op straat, in de berm, op het strand of in natuurparken. Het is gewoonlijk afval dat daar door menselijk handelen, door **nalatigheid** of door natuurkrachten (zoals water en wind) terechtgekomen is.

7 Wat is de bedoeling van deze affiche?

*Ons bewust maken van zwerfvuil.
Ervoor zorgen dat we geen vuil
laten liggen op het strand.*

8 In de slogan vervangen ze woorden door afbeeldingen om de aandacht te trekken.

Kruis aan. 'Je bent een kwal' is hier

- ☐ letterlijk bedoeld.
☒ figuurlijk bedoeld.

9 Wat betekent het, denk je?

Dat je niet leuk bent.

10 Waarom kozen ze voor deze uitdrukking?

Omdat het over vuil op het strand gaat. Op het strand en in de zee zijn er kwalen.

11 Omkring de zender van de tekst.

12 Welke soort tekst is dit?

een informatieve tekst

13 Wat is de bedoeling van de tekst?

Ons informeren over de betekenis van zwerfvuil.

14 Nalatigheid is een moeilijk woord. Ik leid uit de tekst af wat het betekent of zoek het op in het woordenboek.
Het betekent:

slordigheid

Zwerfvuil

Zwerfafval of zwerfvuil is al het afval dat rondslingert op plekken die daar niet voor bestemd zijn, bijvoorbeeld op straat, in de berm, op het strand of in natuurparken. Het is gewoonlijk afval dat daar door menselijk handelen, door **nalatigheid** of door natuurkrachten (zoals water en wind) terechtgekomen is.

Naam _____ Datum _____ Klas _____

Taalwijs**24****1 Lees de zinnen.**

- Onderstreep in elke zin het onderwerp.
- Omkring de werkwoorden die zeggen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.
- Omkring het werkwoord en de andere woorden die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt.
- Kruis aan wat er over het onderwerp wordt gezegd.

25

	Er wordt gezegd wat het onderwerp	
	doet of wat ermee gebeurt.	is of wordt.
De kinderen zijn enthousiast.		
Afval gooi je niet op het strand of in de berm.		
We sorteren het afval op school in verschillende containers.		
De afvalberg wordt steeds groter.		

26**2 Lees de zinnen.**

- Onderstreep het onderwerp.
- Omkring de werkwoorden die zeggen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.
- Op welke vraag geven de gemarkeerde zinsdelen een antwoord?
Schrijf eronder: Wat? – Waar? – Wanneer? – Hoe?

27

Op het strand liggen honderden plastic flesjes.

We gaan zwerfvuil rapen in onze gemeente.

De overheid spendeerde in 2013 bijna vijf miljoen euro.

Onze school schrijft snel een lezersbrief aan de krant.

14**3 In oefening 2 staan twee samenstellingen. Noteer ze.**

_____ + _____ = _____

_____ + _____ = _____

Taalwijs

1 Lees de zinnen.

24

– Onderstreep in elke zin het onderwerp.

– Omkring de werkwoorden die zeggen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.

25

– Omkring het werkwoord en de andere woorden die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt.

– Kruis aan wat er over het onderwerp wordt gezegd.

	Er wordt gezegd wat het onderwerp	
	doet of wat ermee gebeurt.	is of wordt.
De kinderen <u>zijn enthousiast</u>		x
Afval <u>gooi</u> je niet op het strand of in de berm.	x	
We <u>sorteren</u> het afval op school in verschillende containers.	x	
De afvalberg <u>wordt steeds groter</u>		x

2 Lees de zinnen.

26

– Onderstreep het onderwerp.

– Omkring de werkwoorden die zeggen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.

27

– Op welke vraag geven de gemarkeerde zinsdelen een antwoord?

Schrijf eronder: Wat? – Waar? – Wanneer? – Hoe?

Op het strand liggen honderden plastic flesjes.*Waar?*
We gaan zwerfvuil rapen in onze gemeente.*Wat?* *Waar?*
De overheid spendeerde in 2013 bijna vijf miljoen euro.*Wanneer?* *Wat?*
Onze school schrijft snel een lezersbrief aan de krant.

14

3 In oefening 2 staan twee samenstellingen. Noteer ze.

zwerf + vuil = zwerfvuil

lezer + brief = lezersbrief

Naam _____ Datum _____ Klas _____

11

4 Lees de zinnen.

- Markeer de zelfstandige naamwoorden geel.
- Markeer de bijvoeglijke naamwoorden groen.
- Omkring de lidwoorden.
- Vul de zinnen aan met een passend bijvoeglijk naamwoord.

15

Op het _____ strand liggen honderden plastic flesjes.

Onze _____ school schrijft een _____ lezersbrief aan de krant.

5 Schrijf de afleidingen uit de tekst in de juiste kolom.

Zoek voor elke kolom nog een extra voorbeeld.

TIP: een woord kan in meerdere kolommen voorkomen.

De regering belooft iets te doen aan het afvalprobleem. Een strand vol afval is niet mooi.

De minister toont zich bezorgd. Glas op het strand is namelijk erg gevaarlijk. Het is ongelooflijk!

Er moet iets aan gedaan worden. Gelukkig zijn er scholen die een actie organiseren. Ze raapten twintig zakken afval op.

14

be-	on-	ge-
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____
-lijk	-ig	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	
_____	_____	

34

6 Wat wordt bedoeld met deze krantenkop, denk je?
Kruis de passende tekening aan.

**BUUR PROBEERT VLAMMEN IN
ONDERBROEK TE BLUSSEN**

☐

☐

11

4 Lees de zinnen.

- Markeer de zelfstandige naamwoorden geel.
- Markeer de bijvoeglijke naamwoorden groen.
- Omkring de lidwoorden.
- Vul de zinnen aan met een passend bijvoeglijk naamwoord.

15

bv. Op het mooie strand liggen honderden plastic flesjes.

Onze kleine school schrijft een kwade lezersbrief aan de krant.

5 Schrijf de afleidingen uit de tekst in de juiste kolom.

Zoek voor elke kolom nog een extra voorbeeld.

TIP: een woord kan in meerdere kolommen voorkomen.

14

De regering belooft iets te doen aan het afvalprobleem. Een strand vol afval is niet mooi.

De minister toont zich bezorgd. Glas op het strand is namelijk erg gevaarlijk. Het is ongelooflijk!

Er moet iets aan gedaan worden. Gelukkig zijn er scholen die een actie organiseren. Ze raapten twintig zakken afval op.

be-	on-	ge-
<u>belooft</u>	<u>ongelooflijk</u>	<u>gevaarlijk</u>
<u>bezorgd</u>	<u>onbedrukt</u>	<u>gedaan</u>
<u>bereiden</u>		<u>gelukkig</u>
		<u>geduld</u>
-lijk	-ig	
<u>namelijk</u>	<u>gelukkig</u>	
<u>gevaarlijk</u>	<u>twintig</u>	
<u>ongelooflijk</u>	<u>stoffig</u>	
<u>eerlijk</u>		

34

6 Wat wordt bedoeld met deze krantenkop, denk je?
Kruis de passende tekening aan.

**BUUR PROBEERT VLAMMEN IN
ONDERBROEK TE BLUSSEN**

Naam _____ Datum _____ Klas _____

Begrijpend lezen

- 1** Ik bekijk de tekst en de foto en voorspel. Welke soort tekst is het?
- _____

- 2** Ik lees de inleiding. Ik denk dat ze bedoelen met betonstop dat
- _____
- _____

- 3** De betekenis van het woord 'schaarse' kan ik afleiden uit de tekst. Het betekent volgens mij
- _____
- _____

- 4** 'Ik ben met verstomming geslagen' is een uitdrukking. Welke uitdrukking die we in deze Kijker leerden, betekent ongeveer hetzelfde?
- _____
- _____

- 5** Markeer een voorstander van de betonstop groen en een tegenstander rood.

- 6** Onderstreep twee voordelen van de betonstop.

- 7** Wat is jouw mening over de betonstop? Ben jij voorstander of tegenstander? Waarom? Geef enkele goede argumenten.
- _____
- _____

Betonstop: wordt wonen op het platteland duurder?

Na 2040 mag er geen extra grond meer bebouwd worden. Open ruimten moeten open ruimten blijven.

Vlaanderen is volgebouwd, of toch bijna! Elk jaar neemt het aantal bebouwde oppervlakte toe. De open ruimte wordt steeds schaarser. Daarom wil de regering de mensen aansporen om meer in steden en bij 'knooppunten' te gaan wonen. Knooppunten zijn plaatsen waar er openbaar vervoer is, waar er stations zijn, en bij voorkeur plaatsen waar de mensen werken. Zo moet er minder gebruik gemaakt worden van de auto voor verplaatsingen en blijft de **schaarse** open ruimte in Vlaanderen behouden. Leo Van Broeck, Vlaamse Bouwmeester, stelt voor om de belasting (het 'kadastraal inkomen') op woningen en appartementen in de stad te verlagen en dat van woningen op het platteland te verhogen. Terwijl dat nu omgekeerd is. Zo zullen mensen in de stad minder belasting moeten betalen voor hun huis dan mensen op het platteland. Daardoor zullen mensen misschien sneller in de stad blijven wonen of gaan wonen.

'Ik ben met verstomming geslagen!', zegt Stijn de Smet, voorzitter van een landbouworganisatie. Deze organisatie is wel voorstander van open ruimte in Vlaanderen maar het verhogen van de belasting voor bewoners van het platteland is geen goed idee. 'Want die maatregel werkt bestraffend', zegt hij. 'De Vlaamse overheid maakt er een puinhoop van! Enerzijds werden mensen gedurende jaren aangemoedigd om op het platteland te gaan wonen doordat wonen in de stad onbetaalbaar was en nu willen ze dit weer omkeren. Ik hoop dat ze inzien dat deze maatregel niet zal werken.'

Begrijpend lezen

- 1 Ik bekijk de tekst en de foto en voorspel. Welke soort tekst is het?

artikel

- 2 Ik lees de inleiding. Ik denk dat ze bedoelen met betonstop dat

bv. er geen extra huizen gebouwd mogen worden.

- 3 De betekenis van het woord 'schaarse' kan ik afleiden uit de tekst. Het betekent volgens mij

weinig, beperkt

- 4 'Ik ben met verstomming geslagen' is een uitdrukking. Welke uitdrukking die we in deze Kijker leerden, betekent ongeveer hetzelfde?

Ik heb er geen woorden voor.

- 5 Markeer een voorstander van de betonstop groen en een tegenstander rood.

- 6 Onderstreep twee voordelen van de betonstop.

- 7 Wat is jouw mening over de betonstop? Ben jij voorstander of tegenstander? Waarom? Geef enkele goede argumenten.

Betonstop: wordt wonen op het platteland duurder?

Na 2040 mag er geen extra grond meer bebouwd worden. Open ruimten moeten open ruimten blijven.

Vlaanderen is volgebouwd, of toch bijna! Elk jaar neemt het aantal bebouwde oppervlakte toe. De open ruimte wordt steeds schaarser. Daarom wil de regering de mensen aansporen om meer in steden en bij 'knooppunten' te gaan wonen. Knooppunten zijn plaatsen waar er openbaar vervoer is, waar er stations zijn, en bij voorkeur plaatsen waar de mensen werken. Zo moet er minder gebruik gemaakt worden van de auto voor verplaatsingen en blijft de schaarse open ruimte in Vlaanderen behouden. Leo Van Broeck, Vlaamse Bouwmeester, stelt voor om de belasting (het 'kadastraal inkomen') op woningen en appartementen in de stad te verlagen en dat van woningen op het platteland te verhogen. Terwijl dat nu omgekeerd is. Zo zullen mensen in de stad minder belasting moeten betalen voor hun huis dan mensen op het platteland. Daardoor zullen mensen misschien sneller in de stad blijven wonen of gaan wonen.

'Ik ben met verstomming geslagen!', zegt Stijn de Smet, voorzitter van een landbouworganisatie. Deze organisatie is wel voorstander van open ruimte in Vlaanderen maar het verhogen van de belasting voor bewoners van het platteland is geen goed idee. 'Want die maatregel werkt bestraffend', zegt hij. 'De Vlaamse overheid maakt er een puinhoop van! Enerzijds werden mensen gedurende jaren aangemoedigd om op het platteland te gaan wonen doordat wonen in de stad onbetaalbaar was en nu willen ze dit weer omkeren. Ik hoop dat ze inzien dat deze maatregel niet zal werken.'

5

Naam _____ Datum _____ Klas _____

8 In de titel wordt gespeeld met taal. Aan welk woord doet dit je denken? _____

9 Waarover denk je dat dit gedicht zal gaan?

10 In deze tekst worden emoticons gebruikt in plaats van woorden. Lees de tekst opnieuw en vervang elke emoticon door een passend woord. Noteer het op de schrijflijn ernaast.

imoties

Eerst ging het :-) met ons
we deden veel samen ; -)
dag en nacht :- D
maar op een morgen
zei je met een :- / gezicht
dat je geen toekomst
voor jou en :- (zag
ik :- O me een hoedje
de laatste tijd voel ik me :- |

:-) _____

; -) _____

:- D _____

:- / _____

:- (_____

:- O _____

:- | _____

11 Wat betekent 'zich een hoedje schrikken' in deze tekst?

12 Kun jij deze tekst vlot lezen?
Ja?! Toch staan er heel wat
vreemde woorden in! Hoe komt
het dat je deze toch kan lezen
volgens de schrijver?

13 Welk gevoel heeft de schrijver hier?

14 Hoe komt dit?

Dat is Chinees voor mij! Of toch niet?

dectie

ze zggeen

dat het neit utimakat

of je de ltteers in een wrood

op de geode ptaals zet

als je de ersete ltteer maar aan het bgien

en de ltaatse aan het enid shcijfrt

spant ireedeen wat er saatt

woraam o woaram

weet die sekkul van nrelededans dat niet

met dat sfufe ktale dectie

dan hlaade ik mesihcsin ook enes een ngeen

in ptlaas van een dire of een tewe

Hans Hagen

8 In de titel wordt gespeeld met taal. Aan welk woord doet dit je denken? emoties

9 Waarover denk je dat dit gedicht zal gaan?
verschillende emoties,
gevoelens

10 In deze tekst worden emoticons gebruikt in plaats van woorden. Lees de tekst opnieuw en vervang elke emoticon door een passend woord. Noteer het op de schrijflijn ernaast.

12 Kun jij deze tekst vlot lezen? Ja?! Toch staan er heel wat vreemde woorden in! Hoe komt het dat je deze toch kan lezen volgens de schrijver?

Omdat de eerste
en de laatste letter
van elk woord juist
staan.

13 Welk gevoel heeft de schrijver hier?

frustratie, boos

14 Hoe komt dit?

Omdat hij een dictée
moet maken.

emoties

Eerst ging het :-) met ons
we deden veel samen ;-)
dag en nacht :-D
maar op een morgen
zei je met een :-/ gezicht
dat je geen toekomst
voor jou en :-(zag
ik :-O me een hoedje
de laatste tijd voel ik me :-|

br.

:-) goed

;-) iedere

:-D joepie

:-/ droevig

:-(mij

:-O schrok

:-| briest

11 Wat betekent 'zich een hoedje schrikken' in deze tekst?

flink schrikken

Dat is Chinees voor mij! Of toch niet?

dectie

ze zggeen

dat het neit utimakat

of je de ltteers in een wrood

op de geode ptaals zet

als je de ersete ltteer maar aan het bgien

en de ltaatse aan het enid shcijftr

spant ireedeen wat er saatt

woraam o woaram

weet die sekkul van nrelededans dat niet

met dat sfufe ktale dectie

dan hlaade ik mesihcsin ook enes een ngeen

in ptlaas van een dire of een tewe

Hans Hagen

Naam _____ Datum _____ Klas _____

15 Lees onderstaande weetjes. Kruis het weetje aan dat jij het interessantst vindt.

Wist je dat ...

- ... minstens de helft van de wereldbevolking tweetalig is?
 - ... er in Londen meer dan driehonderd talen gesproken worden?
 - ... in Luxemburg de meeste polyglotten wonen?
 - ... meertalige kinderen beter kunnen multitasken?
 - ... je moedertaal verbetert als je vreemde talen leert?
 - ... een kind dat is opgevoed in het dialect beter vreemde talen leert?
 - ... meisjes op school beter zijn in talen?
 - ... er een woordenboek voor openlichaamstaal bestaat?
 - ... het Van Dale woordenboek pas nieuwe woorden opneemt als ze minstens drie jaar regelmatig voorkomen?
 - ... het Nederlands tot de 25 meest rare talen behoort?
 - ... we in het Nederlands geen woorden hebben voor geuren?
 - ... dat OK misschien komt van het Griekse 'Olla Kalla' wat 'alles goed' betekent? Of dat het komt van het Engelse 'zero kills' (geen doden), dus 0 K, op het slagveld? Of dat het komt van het Frans 'au quai' wat 'op de kaai' betekent en dus wil zeggen: 'we zijn goed aangekomen'.
 - ... er geen Nederlands woord is dat rijmt op twaalf?
 - ... dat het woord 'hippototomstrosesquipedaliofobie' betekent: de angst voor lange woorden.
 - ... het Oebychs, een taal die in delen van Rusland gesproken werd, de taal is met de meeste medeklinkers? Er zijn er 84! De laatste spreker van deze taal is echter overleden dus is het Oebuchs nu een dode taal.
 - ... Frans in vijf continenten wordt gesproken?
 - ... de Pool Lejzer Zamenhof een taal uitvond die gemakkelijk aan te leren is en waardoor (als iedereen deze leert) we elkaar zouden kunnen begrijpen?
- Deze taal, het Esperanto, wordt tot op vandaag nog gesproken.

16 In deze tekst staan enkele moeilijke woorden. Markeer de woorden die je niet begrijpt. Probeer de betekenis te achterhalen door deze af te leiden uit de tekst of op te zoeken in het woordenboek. Noteer de woorden en hun betekenis hieronder:

17 Welke van deze weetjes zou je kunnen gebruiken als argument om je ouders te overtuigen dialect te spreken met jou? Markeer het.

15 Lees onderstaande weetjes. Kruis het weetje aan dat jij het interessantst vindt.

Wist je dat ...

- ... minstens de helft van de wereldbevolking tweetalig is?
 - ... er in Londen meer dan driehonderd talen gesproken worden?
 - ... in Luxemburg de meeste polyglotten wonen?
 - ... meertalige kinderen beter kunnen multitasken?
 - ... je moedertaal verbetert als je vreemde talen leert?
 - ... een kind dat is opgevoed in het dialect beter vreemde talen leert?
 - ... meisjes op school beter zijn in talen?
 - ... er een woordenboek voor openlichaamstaal bestaat?
 - ... het Van Dale woordenboek pas nieuwe woorden opneemt als ze minstens drie jaar regelmatig voorkomen?
 - ... het Nederlands tot de 25 meest rare talen behoort?
 - ... we in het Nederlands geen woorden hebben voor geuren?
 - ... dat OK misschien komt van het Griekse 'Olla Kalla' wat 'alles goed' betekent? Of dat het komt van het Engelse 'zero kills' (geen doden), dus 0 K, op het slagveld? Of dat het komt van het Frans 'au quai' wat 'op de kaai' betekent en dus wil zeggen: 'we zijn goed aangekomen'.
 - ... er geen Nederlands woord is dat rijmt op twaalf?
 - ... dat het woord 'hippototomstrosesquipedaliofobie' betekent: de angst voor lange woorden.
 - ... het Oebychs, een taal die in delen van Rusland gesproken werd, de taal is met de meeste medeklinkers? Er zijn er 84! De laatste spreker van deze taal is echter overleden dus is het Oebuchs nu een dode taal.
 - ... Frans in vijf continenten wordt gesproken?
 - ... de Pool Lejzer Zamenhof een taal uitvond die gemakkelijk aan te leren is en waardoor (als iedereen deze leert) we elkaar zouden kunnen begrijpen?
- Deze taal, het Esperanto, wordt tot op vandaag nog gesproken.

16 In deze tekst staan enkele moeilijke woorden. Markeer de woorden die je niet begrijpt. Probeer de betekenis te achterhalen door deze af te leiden uit de tekst of op te zoeken in het woordenboek. Noteer de woorden en hun betekenis hieronder:

17 Welke van deze weetjes zou je kunnen gebruiken als argument om je ouders te overtuigen dialect te spreken met jou? Markeer het.

Naam _____ Datum _____ Klas _____

18 Lees de aangeduide zin. Wat bedoelt de schrijver eigenlijk? Schrijf deze zin anders zodat er geen misverstand kan ontstaan.

Voorstander

Voor zover die samenvatting al klopte, geldt hij volgens GFK in elk geval niet voor Duitse toeristen. Die zijn gemiddeld grote voorstander van windenergie (64 procent) en ruim de helft van hen vindt het een 'goed idee' dat die ook voor de Nederlandse kust komen. Duitse mannen (24 procent) vinden windmolens lelijker dan vrouwen (13 procent). Ruim de helft zou graag de zee op willen om windmolens van dichtbij te zien, of eens in die omgeving te gaan duiken.

19 In de zinnen staat een spelfout waardoor je een grappig effect krijgt.
Markeer de fout en noteer de twee woorden die door elkaar gehaald werden.
Het woordenboek kan je misschien helpen.

Daar hebben ze lekker ambachterlijk roomijs.

_____ en _____

Hij deed haar oneetbare voorstellen.

_____ en _____

18 Lees de aangeduide zin. Wat bedoelt de schrijver eigenlijk? Schrijf deze zin anders zodat er geen misverstand kan ontstaan.

bv. Duitse mannen vinden
windmolens lelijker dan dat
vrouwen ze lelijk vinden.

Voorstander

Voor zover die samenvatting al klopte, geldt hij volgens GFK in elk geval niet voor Duitse toeristen. Die zijn gemiddeld grote voorstander van windenergie (64 procent) en ruim de helft van hen vindt het een 'goed idee' dat die ook voor de Nederlandse kust komen. Duitse mannen (24 procent) vinden windmolens lelijker dan vrouwen (13 procent). Ruim de helft zou graag de zee op willen om windmolens van dichtbij te zien, of eens in die omgeving te gaan duiken.

19 In de zinnen staat een spelfout waardoor je een grappig effect krijgt.

Markeer de fout en noteer de twee woorden die door elkaar gehaald werden.

Het woordenboek kan je misschien helpen.

Daar hebben ze lekker ambachterlijk roomijs.

achterlijk en ambachtelijk

Hij deed haar oneetbare voorstellen.

eetbare en oneerbare

Naam _____ Datum _____ Klas _____

Taalwijs

34

- 1 Lees onderstaande krantenkoppen en onderstreep het onderwerp.
Los de bijhorende vragen op.

BUUR PROBEERT VLAMMEN IN ONDERBROEK TE BLUSSEN

Kruis aan. Welk zinsdeel geeft een antwoord op de vraag: Wat?

☐ vlammen in onderbroek

☐ vlammen

Kruis aan welke tekening bij de zin past.

☐

☐

POLITIE HOUDT JONGEN MET NEPWAPEN ONDER SCHOT

Beide zinsdelen kunnen een antwoord geven op de vraag 'Wie?' Welk zinsdeel wordt er bedoeld?

☐ jongen

☐ jongen met nepwapen

Kruis aan welke tekening bij de zin past.

☐

☐

**Man vlucht voor politie
in gestolen auto**

Kruis aan. Welk zinsdeel geeft een
antwoord op de vraag: Voor wie?

☐ voor politie

☐ voor politie in gestolen auto

Taalwijs

34

- 1 Lees onderstaande krantenkoppen en onderstreep het onderwerp.
Los de bijhorende vragen op.

BUUR PROBEERT VLAMMEN IN ONDERBROEK TE BLUSSEN

Kruis aan. Welk zinsdeel geeft een antwoord op de vraag: Wat?

☐ vlammen in onderbroek

☒ vlammen

Kruis aan welke tekening bij de zin past.

☒

☐
POLITIE HOUDT JONGEN MET NEPWAPEN ONDER SCHOT

Beide zinsdelen kunnen een antwoord geven op de vraag 'Wie?' Welk zinsdeel wordt er bedoeld?

☐ jongen

☒ jongen met nepwapen

Kruis aan welke tekening bij de zin past.

☐

☒

**Man vlucht voor politie
in gestolen auto**

Kruis aan. Welk zinsdeel geeft een antwoord op de vraag: Voor wie?

☒ voor politie

☐ voor politie in gestolen auto

Naam _____ Datum _____ Klas _____

BRAND DOOR ROOKMELDERS TIJDIG ONTDEKT

- 2** In deze krantenkop ontbreekt het werkwoord 'is'. Zet het op de juiste plaats zodat je een betekenisvolle zin krijgt.

Noteer de zin. Onderstreep het onderwerp.

☐ _____

Op welke plaats kan 'is' nog staan? De betekenis verandert!

Noteer de zin. Onderstreep het onderwerp.

☐ _____

Kruis de zin aan zoals hij bedoeld wordt door de krantenkop.

- 3** Lees de zinnen.

- Onderstreep in elke zin het onderwerp.
- Omkring de werkwoorden die zeggen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.
- Omkring het werkwoord en de andere woorden die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt.
- Kruis aan wat er over het onderwerp wordt gezegd.
- Markeer de zinsdelen rood die een antwoord geven op de vragen: Wat? Aan wie / wat? Voor wie / wat? Schrijf de vraag eronder.
- Markeer de zinsdelen groen die een antwoord geven op de vragen: Hoe? Waar? Wanneer? Waarom? Waarmee? Schrijf de vraag eronder.

	Er wordt gezegd wat het onderwerp	
	doet of wat ermee gebeurt.	is of wordt.
De kinderen zijn enthousiast omdat ze frietjes eten vanavond.		
Afval gooi je nooit op het strand of in de berm.		
We sorteren het afval op school heel goed voor het milieu.		
De afvalberg wordt steeds groter in Vlaanderen.		
De helft van de studenten loopt wekelijks met een app een toertje in Het Steengelaag om aan hun conditie te werken.		

BRAND DOOR ROOKMELDERS TIJDIG ONTDEKT

- 2** In deze krantenkop ontbreekt het werkwoord 'is'. Zet het op de juiste plaats zodat je een betekenisvolle zin krijgt.

Noteer de zin. Onderstreep het onderwerp.

☒ Brand is door rookmelders tijdig ontdekt.

Op welke plaats kan 'is' nog staan? De betekenis verandert!

Noteer de zin. Onderstreep het onderwerp.

☐ Brand door rookmelders is tijdig ontdekt.

Kruis de zin aan zoals hij bedoeld wordt door de krantenkop.

- 27** **3** Lees de zinnen.

- Onderstreep in elke zin het onderwerp.
- Omkring de werkwoorden die zeggen wat het onderwerp doet of wat ermee gebeurt.
- Omkring het werkwoord en de andere woorden die zeggen wat of hoe het onderwerp is of wordt.
- Kruis aan wat er over het onderwerp wordt gezegd.
- Markeer de zinsdelen rood die een antwoord geven op de vragen: Wat? Aan wie / wat? Voor wie / wat? Schrijf de vraag eronder.
- Markeer de zinsdelen groen die een antwoord geven op de vragen: Hoe? Waar? Wanneer? Waarom? Waarmee? Schrijf de vraag eronder.

	Er wordt gezegd wat het onderwerp	
	doet of wat ermee gebeurt.	is of wordt.
De kinderen <u>zijn enthousiast</u> omdat ze frietjes eten vanavond. <i>Waarom? Wanneer?</i>		x
Afval <u>gooi</u> je nooit op het strand of in de berm. <i>Wat? Wanneer? Waar?</i>	x	
We <u>sorteren</u> het afval op school heel goed voor het milieu. <i>Wat? Waar? Hoe? Voor wat?</i>	x	
De afvalberg <u>wordt steeds groter</u> in Vlaanderen. <i>Waar?</i>		x
De helft van de studenten <u>loopt</u> wekelijks met een app een toertje in Het Steengelaag om aan hun conditie te werken. <i>Wat? Waar? Wanneer? Waarmee? Waarom?</i>	x	

Naam _____ Datum _____ Klas _____

- 4** Schrijf de afleidingen uit de tekst in de juiste kolom.
Zoek voor elke kolom nog een extra voorbeeld.

Het is ongelooflijk hoeveel afval er in de grasberm te vinden is. Het probleem is over de hele wereldbol aanwezig. De snelheid waarmee de afvalberg telkens weer aangroeit, is enorm. We moeten dagen werk verrichten om de afval op te ruimen. Maar om de hoeveelheid bij te houden, zouden we iedere dag moeten herbeginnen met opruimen. Het is geen prettig zicht. En dat na de twintigste eeuw! Is het probleem bij de mensen zo onbekend? Of geven ze niet om hun eigen gezondheid en de schoonheid van de natuur? Het zou een verrijking zijn voor alle leven op aarde als iedereen een beetje meer zijn best zou doen in plaats van er ongevoelig mee om te gaan. We moeten oppassen, weldra zal de schade die we aanrichten niet meer te herstellen zijn!

Woorden met een voorvoegsel

ver-	on-	her-
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

Woorden met een achtervoegsel

-heid	-ig
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

- 5** Haal drie samenstellingen uit de tekst van oefening 4.
Noteer het meervoud en het verkleinwoord.

samenstelling	meervoud	verkleinwoord
_____	_____	_____
_____	_____	_____
_____	_____	_____

- 14 4 Schrijf de afleidingen uit de tekst in de juiste kolom.
Zoek voor elke kolom nog een extra voorbeeld.

Het is ongelooflijk hoeveel afval er in de grasberm te vinden is. Het probleem is over de hele wereldbol aanwezig. De snelheid waarmee de afvalberg telkens weer aangroeit, is enorm. We moeten dagen werk verrichten om de afval op te ruimen. Maar om de hoeveelheid bij te houden, zouden we iedere dag moeten herbeginnen met opruimen. Het is geen prettig zicht. En dat na de twintigste eeuw! Is het probleem bij de mensen zo onbekend? Of geven ze niet om hun eigen gezondheid en de schoonheid van de natuur? Het zou een verrijking zijn voor alle leven op aarde als iedereen een beetje meer zijn best zou doen in plaats van er ongevoelig mee om te gaan. We moeten oppassen, weldra zal de schade die we aanrichten niet meer te herstellen zijn!

Woorden met een voorvoegsel

bv.

ver-	on-	her-
verrichten	ongelooflijk	herbeginnen
verrijking	onbekend	herstellen
verdwijnen	ongevoelig	herkauwen
	onzeker	

Woorden met een achtervoegsel

-heid	-ig
snelheid	aanwezig
hoeveelheid	prettig
gezondheid	twintigste
schoonheid	ongevoelig
vrijheid	stoffig

- 5 Haal drie samenstellingen uit de tekst van oefening 4.
Noteer het meervoud en het verkleinwoord.

bv.

samenstelling	meervoud	verkleinwoord
grasberm	grasbermen	grasbermpje(s)
wereldbol	wereldbollen	wereldbolletje(s)
afvalberg	afvalbergen	afvalbergje(s)

Jeukt jouw jeukerige jeukneus net zoals mijn jeukerige jeukneus jeukt?
De herbergier van de herberg hier herbergt hier een herbergier van de herberg daar.
Trillend trippelde tante Tiny tandeloos naar de treiterende tandarts toe.
Acht aardige aardmensen aten achtentachtig aardappels achter allerlei appelbomen.
Zeven schotse scheve schaatsers schaatsen scheef.
Klaas de knappe kapper knipt knap, maar de knecht van Klaas de knappe kapper, knipt knapper dan Klaas de knappe kapper kappen kan.
Ping en Pong gingen pingpongen, Ping pingpongde de pingpongbal naar Pong en Pong pingpongde de pingpongbal naar Ping.
Als de potvis op de pispot pist dan zit de pispot vol met potvispis.
De postkoetskoetsier poetst met roestpoets de roest van zijn roestige postkoets.
Vissers die vissen naar vissen en vissers die vissen die vangen vaak bot. De vissen waar de vissende vissers naar vissen, vinden vissers die vissen vervelend en rot!
Wat een weer weer. Je waait haast van de weg weg. Je kunt beter in het magazijn zijn, met een doosje aardbeien bij je.
Roverovervallen vallen overal voor. Het valt voor dat bij een roveroverval een rover voorover over een roverval valt. Maar een rover heeft het er wel voor over om bij een roveroverval voorover over een roverval te vallen. Want voor een rover schiet er bij een roveroverval altijd wel wat over.
Ruud Rups raspt rap rode ronde radijsjes.
De meid snijdt recht en de knecht snijdt scheef.
Moeder sneed zeven scheve sneden brood.
Er schreed een snip over het schip. Hij sneed met zijn bek het spek van het spit. Heb je ooit een snip zien schrijden, die met zijn bek het spek van het spit kon snijden, zoals deze snip deed, die over het schip schreed en met zijn bek het spek van het spit sneed.
Wij wijze waswijven wilden weer wassen wanneer wij wisten waar weer warm water was.

Een pet met een platte klep is een platte kleppet.
Noodseinen zijn seinen die seinen wanneer de seinen door het seinen kapot zijn geseind.
Frans zei tegen Frans in het Frans, is Frans in het Frans ook Frans, nee zei Frans tegen Frans in het Frans, Frans in het Frans is François
De knappe kapper kapt knap, maar de knecht van de knappe kapper kapt knapper dan de knappe kapper kapt.
De whisky-mixer mixt de mix-whisky in de whisky-mixer.
Driehonderddrieëndertig roodgerokte en bruingebroekte ruitertjes rijden rond de wereldberoemde berg Ararat.
Drie dikke domme dames dachten dat dromedarissen dagelijks drieduizend deciliter druivensap dronken.
Klappertandend kwam Kees Koukleum kolen kopen. Kijk kijk, kakelde kolenkoopman Kuipers. Kees klappertandt! Koud, Kees? Kerel, klaagde Kees. Krakende knieën, klapperende kiezen, compleet knikkende kuiten. Curieuze kou, knikte Kuipers. Koop kolen, knul! Kolen kunnen kou klein krijgen!
Papa bukt zich en pakt de platte blauwe bakpan.
Wie weet waar Willem Wever woont? Willem Wever woont in Westwoud. Wie weet wat Willem Wever weeft? Willem Wever weeft warme wollen witte winterwanten.
Zeven zwarte Zomergemse zangers zwommen zomaar zeven zomerse zondagen zonder zwembroek. 'Zij zijn zeker zot,' zei Zwarte Zulma, 'zomaar zwemmen zonder zwembroek, ze zullen zeker ziek zijn.'